

https://www.un.org/en/genocideprevention/documents/atrocity-crimes/Doc.33_GC-IV-EN.pdf. (дата звернення: 24.07.2022)

4. Shmitt M. Deportation of Ukrainian civilians to Russia: the legal framework. 2022 URL: <https://lieber.westpoint.edu/deportation-ukrainian-civilians-russia-legal-framework/>. (дата звернення: 25.07.2022)

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-229-6-73>

LEGAL ACTS OF THE EU IN THE FIELD OF CIVIL PROTECTION OF THE POPULATION

ПРАВОВІ АКТИ ЄС У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ

Malimon V. I. Малімон В. І.

*Candidate of Sciences in Public Administration, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Public Administration
Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas
Ivano-Frankivsk, Ukraine*

*кандидат наук з державного управління, доцент,
доцент кафедри публічного управління та адміністрування
Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу
м. Івано-Франківськ, Україна*

Pomfiuk T. M. Помф'юк Т. М.

*Postgraduate Student at the Department of Public Administration
Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas
Ivano-Frankivsk, Ukraine*

*аспірант кафедри публічного управління та адміністрування
Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу
м. Івано-Франківськ, Україна*

Набрання чинності Лісабонським договором у 2009 році стало наступним після Маастрихтського договору кроком до встановлення та поширення спільних європейських цінностей та принципів урядування для країн Європейського Союзу. Ним було запроваджено основні керівні інституції Союзу, які засновуються на демократичних засадах та яких так потребував розширений його склад. Згідно зі статтею 214 *Лісабонського договору* ЄС взяв зокрема, і низку зобов'язань щодо захисту та надання допомоги жертвам стихійних або техногенних катастроф у всьому світі. Договір передбачає підтримку та координацію систем цивільного захисту держав-членів (стаття 196), а також надає повноваження інституціям ЄС визначати необхідні для цього заходи [5].

Ще одним правовим актом у сфері цивільного захисту стало Рішення «Про Механізм цивільного захисту Союзу» № 1313/2013/EU від 17 грудня 2013 року [3].

Механізм складається із ряду елементів і дій, що включають: – визначення груп швидкого реагування та іншої інтервенційної підтримки, наявних у державах – членах з метою допоміжної інтервенції у випадках виникнення надзвичайних ситуацій; – підготовку та впровадження навчальної програми для груп швидкого реагування та іншої інтервенційної підтримки і для експертів із груп з оцінки і / або координування; – конференції, семінари і експериментальні проєкти з головних аспектів інтервенції; – встановлення і, за потребою, розподілення груп з оцінки і/або координування; – встановлення і управління центром моніторингу і інформації; – встановлення і управління загальною аварійною системою зв'язку та інформації; – інші допоміжні дії, такі як заходи зі сприяння транспортуванню ресурсів для допоміжних інтервенцій.

До Механізму цивільного захисту Європейського Союзу, що є ключовим інструментом системи цивільного захисту Європейського Союзу, увійшли 32 держави (28 держав – членів ЄС: Австрія, Естонія, Італія, Португалія, Бельгія, Франція, Латвія, Румунія, Болгарія, Фінляндія, Литва, Словаччина, Хорватія, Німеччина, Люксембург, Словенія, Кіпр, Греція, Мальта, Іспанія, Чехія, Угорщина, Нідерланди, Швеція, Данія, Ірландія, Польща, Велика Британія, а також Македонія, Ісландія, Ліхтенштейн та Норвегія), які співпрацюють у сфері цивільного захисту з метою покращення захисту населення, його майна, навколишнього середовища, культурної спадщини у разі масштабних природних та техногенних катастроф. Основна роль Механізму цивільного захисту полягає у сприянні співпраці у заходах з надання допомоги щодо захисту цивільного населення у разі великих надзвичайних ситуацій, які можуть вимагати прийняття термінових заходів реагування. Це відноситься і до ситуацій, де може бути безпосередня загроза таких великих надзвичайних ситуацій [2].

Основою Механізму цивільного захисту ЄС є Координаційний центр реагування на надзвичайні ситуації (англ. *Emergency Response Coordination Centre, ERCC*) [4]. Він узгоджує питання надання допомоги країнам, що постраждали від надзвичайних ситуацій, зокрема щодо виділення матеріальних ресурсів та спеціалізованого обладнання, проведення експертизи, формування й відрядження груп цивільного захисту. Центр працює цілодобово і може надати допомогу будь-якій країні ЄС чи поза його межами у випадку масштабної катастрофи за запитом національних органів влади або уповноваженого органу ООН.

Узгоджена реакція на техногенні катастрофи та природні небезпеки на європейському рівні дає змогу уникати дублювання зусиль із надання допомоги та забезпечити відповідність допомоги потребам постраждалих. Координаційний центр реагування на надзвичайні ситуації може безпосередньо зв'язуватися з національними органами цивільного захисту країни, яка потребує допомоги, а також фінансово підтримувати перевезення сил і засобів цивільного захисту до країни, що постраждала [1, с. 9].

Координаційний центр реагування на надзвичайні ситуації має власний портал [6], на якому детально розповідається про його діяльність та міститься інша важлива інформація. Зокрема, на порталі розміщено путівник з питань цивільного захисту ЄС та держав – учасниць Механізму (англ. *Vademecum*). У ньому міститься інформація про організацію цивільного захисту та загальний огляд заходів, що вживаються державами – членами Механізму та на рівні ЄС для подолання надзвичайних ситуацій і їх наслідків, які можуть бути спричинені природними катастрофічними подіями, як-от: землетруси, зсуви, лісові пожежі, повені, посухи, снігові бурі, припливні хвилі, та/або людською діяльністю, наприклад, масштабними аваріями (у т. ч. на виробництві, зокрема пов'язаними з хімікатами), соціальними заворушеннями, тероризмом тощо. *Vademecum* є джерелом інформації для професіоналів, які працюють у сфері цивільного захисту на національному, регіональному та місцевому рівнях, волонтерів та неурядових організацій, представників громадськості [1, с. 10].

Окрім того, ця база даних містить всю інформацію про експертні групи, їх голів та представників, які проводять навчання з питань цивільного захисту. Програми навчання розроблені так, щоб якомога більше було практичних та тренінгових занять, а також, щоб експерти з даних питань могли обмінюватись своїми знаннями і навичками.

На Всесвітній конференції зі зменшення небезпеки надзвичайних ситуацій, що відбулася 14–18 березня 2015 р. у Сендаї (Японія), держави – члени ООН прийняли *Сендайську рамкову програму дій зі зменшення небезпеки надзвичайних ситуацій на 2015-2030 роки*. Ця глобальна угода спрямована на зміцнення соціальної та економічної стійкості з метою пом'якшення негативних наслідків зміни клімату, антропогенних катастроф і стихійних лих. Євросоюз узяв на себе провідну роль у переговорах щодо укладання угоди та підтримує всі держави (й ті, що є членами ЄС, й ті, що до нього не входять) у їхньому прагненні досягнути встановлених цільових показників. У червні 2016 р. Європейська Комісія прийняла *План дій із втілення Сендайських пріоритетів у політику ЄС* і визначила відповідні фінансові інструменти [1, с. 8].

Серед інших правових актів, якими врегульовані аспекти взаємодії країн ЄС у сфері цивільного захисту та надання відповідної допомоги, слід зазначити *Регламент Європейського Парламенту та Ради № 375/2014 від 04 березня 2014 р. про створення Європейського добровільного корпусу гуманітарної допомоги* («Ініціатива волонтерів ЄС з допомоги»), *Регламент Ради (ЄС) 2016/369 від 15 березня 2016 р. щодо надання екстреної допомоги в рамках Союзу* та ін.

Отже, в ЄС сформована цілісна система правових актів у сфері цивільного захисту, що дозволяє гнучко та оперативно реагувати на виклики сьогодення. Приєднання до Механізму цивільного захисту ЄС, який об'єднує усі служби з надзвичайних ситуацій в ЄС та поступова імплементація інших правових актів ЄС у сфері цивільного захисту населення у національне законодавство повинно стати пріоритетом для України в найближчі роки.

Література:

1. Організація системи забезпечення національної стійкості на регіональному і місцевому рівнях : аналіт. доп. / [Резнікова О. О., Войтовський К. С. Лепіхов А. В.]; за заг. ред. О. О. Резнікової. Київ : НІСД, 2021. 140 с.

2. Подскальна О. А. Приєднання України до механізму цивільного захисту Європейського Союзу – один із пріоритетів її європейського вибору. *Інвестиції : практика та досвід*. 2015. № 19. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/19_2015/28.pdf.

3. Decision № 1313/2013/EU of the European Parliament and of the Council of 17 December 2013 on a Union Civil Protection Mechanism. URL: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1401179579415&uri>.

4. Emergency Response Coordination Centre. URL: <https://erccportal.jrc.ec.europa.eu>.

5. Treaty of Lisbon amending the Treaty of European Union and the Treaty establishing the European Community. *Official Journal of the European Union*. Series C. 2007. Vol. 50. № 306. 271 p.

6. Vademecum – Civil Protection home. URL: https://ec.europa.eu/echo/civil_protection/civil/vademecum/at/2-at.html.